

Examensarbete i Barndom och lärande

15 högskolepoäng, grundnivå

Samlingens betydande roll i förskolan

En studie om pedagogers uppfattningar av momentet samling

*The important role of circle time in preschool
A study on Teachers' perceptions of the phenomenon circle time*

Charlotta Karlsson

Josefin Jönsson Persson

Förskollärarexamen 210hp

Datum för slutseminarium 2020-06-02

Examinator: Malin Ideland

Handledare: Therese Lindgren

Förord

Arbetet med denna studie har varit en lärorik process då vi känner att vi utvecklat mycket nya kunskaper och fått en bredare förståelse för vårt framtida yrke. Under arbetets gång har vi spenderat mycket tid tillsammans där vi funnits som stöd för varandra. Vi har haft ett naturligt samarbete genom hela processen och har känt att vi kompletterat varandra väl. Genom att välja ett ämne som intresserar oss båda har det varit en givande uppgift där båda har bidragit med stort engagemang.

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Therese Lindgren som under arbetets gång har stöttat oss, gett oss fin handledning, samt konstruktiv kritik. Vi vill även passa på att tacka de respondenter som tagit sig tid att besvara vår enkät. Vi hoppas att vår studie kan inspirera och tillföra nya perspektiv hos pedagoger i deras arbete med samlagen i förskolan.

Charlotta Karlsson och Josefin Jönsson Persson
Malmö Universitet - 2020

Abstract

Syftet med vår studie är att undersöka pedagogers syn på samlingens syfte, innehåll och form, samt att studera deras syn på barns inflytande under samlingen. Vår studie har utgått från frågeställningarna: *När beskriver pedagogerna att samlingen sker i förskolan? Hur beskriver pedagogerna samlingens form i förskolan? Vad beskriver pedagogerna att samlingen har för innehåll i förskolan? Varför beskriver pedagogerna att samlingen används i förskolan?* Vårt arbete börjar med en inledning där vi lyfter fram olika uppfattningar av samlingen. Därefter går vi igenom den tidigare forskning vi kopplat till vårt syfte med studien, där vi uppmärksammar styrning, undervisning, struktur, delaktighet och inflytande som olika aspekter av samlingen som moment. Med utgångspunkt i de didaktiska frågorna presenteras sedan valda teoretiska perspektiv och analytiska begrepp. Vi går därefter vidare till att beskriva den kombinerade ansats vi valt att ta avstamp i. Vi presenterar en kvantitativ enkätstudie med en kvalitativ tolkning samt övriga metoder som vi använt oss av för att samla in material för studien.

För majoriteten av våra respondenter ansågs samlingen ha en betydelsefull roll för verksamheten, där delaktighet, inflytande och undervisning beskrevs som centrala delar. Resultatet av studien visar att det finns en stor variation gällande syftet med samlingen i förskolan. Samlingens innehåll och form skapas till följd av samlingens syfte. På så sätt synliggör resultatet också hur de didaktiska frågorna verkar tillsammans och bildar en helhet.

Nyckelord: Samling, didaktik (när, hur, vad och varför), kommunikation, interaktion, undervisning, förskola.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Syfte.....	8
1.2 Frågeställningar	8
2. Tidigare forskning	9
2.1 Styrning och mål.....	9
2.2 Struktur	11
2.3 Delaktighet och inflytande.....	11
3. Teoretiska utgångspunkter	13
3.1 Didaktik	13
3.2 Didaktisk teori	14
3.3 Kommunikation	16
3.4 Samspel.....	17
3.5 Avslutning	18
4. Metod	19
4.1 Metodval.....	19
4.2 Urval	19
4.3 Datainsamling	20
4.4 Reliabilitet, validitet och trovärdighet	22
4.5 Forskningsetiska principer och överväganden	22
4.6 Analysprocess	23
5. Analys och resultat	25
5.1 När?	25
5.2 Hur?	26
5.2.1 Samlingens form	27

5.2.2 Ritualer som en del av samlingen	27
5.3 Vad?.....	28
5.3.1 Samlingen som undervisande roll	28
5.3.2 Samling för att synliggöra barnen	29
5.4 Varför?.....	30
5.4.1 Samlingen som undervisande roll	30
5.4.2 Samling för att synliggöra barnen	31
5.5 Barns delaktighet och inflytande i samlingen.....	32
5.6 Sammanfattning.....	33
6. Diskussion och slutsats.....	35
6.1 Metoddiskussion	35
6.2 Resultatdiskussion	36
6.3 Förslag till vidare forskning	38
6.4. Avslutande ord.....	38
7. Referenslista	40
8. Bilagor.....	44
8.1 Bilaga 1	44

1. Inledning

Med samling avses när en grupp barn och vuxna i förskolan sitter samlade, ofta i en cirkel, och har gemensamma aktiviteter under ledning av en eller flera vuxna. Den är ett regelbundet återkommande moment i förskoleverksamheten och hålles på en bestämd plats och på en bestämd tid. (Rubinstein Reich, 1996, s.8)

Så här beskriver Rubinstein Reich (1996) definitionen av samling. Hon menar att samlingen som del av förskoleverksamheten är en tradition som pågått länge och att det är det moment som är mest likt skolans lektioner. Olofsson (2010) menar att samlingen har, och alltid har haft, en stark ställning i förskolan. Rubinstein Reich (1996) beskriver att samlingen redan under början av 1900-talet var en del av förskolans vardag och kunde kännetecknas av samtal kring almanackan, naturen och vädret (ibid). Genom vår erfarenhet av samling, via praktik samt arbete, har vi sett den användas på många olika sätt och av många olika anledningar. Vi har med oss att samlingen alltid har ett syfte, men att syftet kan se olika ut. Trots detta upplever vi Rubinstein Reich (1996) begreppsförklaring av samlingen lik skolans lektioner som relaterbar. Att samling som moment har en central roll i förskolan och dess upplägg stämmer delvis överens med vår erfarna bild av samlingen. Att samlingen skulle vara ett moment likt skolans lektioner, där barnen förväntas lära sig något, är något som Rubinstein Reich (1996) menar är vanligt förekommande i förskolan.

Eide, Os och Pramling Samuelsson (2012) menar att samlingen har en central roll i förskolan men att det trots detta har ställts kritiska frågor om samlingens syfte under de senaste decennierna. Detta eftersom det i Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) inte nämns något om samlingen specifikt, utan enbart att undervisning bör ske både spontant och planerat under ledning av personal (ibid). Samlingen är ett moment som utgör en del av förskolans verksamhet runt om i hela världen (Rubinstein Reich, 1996). Internationellt benämner man samlingen på många olika sätt, vanligtvis utefter dess form. Den mest förekommande termen anses vara "circletime" också kallat cirkeltid på svenska, men även begrepp som cirkel och krets är vanligt förekommande för att benämna samlingen som moment. De finns även de länder som inte har någon särskild term för momentet och istället benämner samlingen utifrån dess planerade innehåll.

Biedermann (1997) skriver att cirkeln som symbol är helig och starkt förknippad med många olika kulturer, ett karaktäristiskt drag som följt med in i samlingen då den kan anses vara ett

bra sätt att mötas. Genom att samlas i ring kan alla få möjlighet att se alla och känna en gemenskap och social samhörighet med andra, vilket går att koppla till Friedrich Fröbel och hans pedagogik (Rubinstein Reich, 1996). Friedrich Fröbel ansåg att cirkeln var en symbol för oändlighetsbegreppet¹ och en av hans grundtankar var samspelet mellan människan och omvärlden. Genom att utveckla, iaktta och agera i symbios med naturen, ansåg han att naturen och människan var sammankopplade. Samlingen som moment och dess innehåll, form och existens är en tradition i ständig förändring. Samtidigt som Frøbels tankar har inspirerat har momentet även utvecklats till en arena för lärande.

Samlingen kan ses som en plats för undervisning, en plats där barnet ska lära sig något, ett moment där ämnen som bland annat årstider, naturen och almanackan har varit av intresse för den planerade och pedagogiska aktiviteten (Rubinstein Reich, 1996). Trots att lärande är en central del i förskolan och dess läroplan räcker det inte att barnen bara ska lära sig något, de måste också lära sig att fungera utefter de riktlinjer de förväntas följa (Olofsson, 2010). Samlingen används nämligen också som ett moment för att förbereda barnen inför skolstart och på vad som kommer att krävas av dem i skolan (ibid.). Detta görs genom att exempelvis lära barnen att sitta stilla, ta emot instruktioner, vänta på sin tur och lyssna på andra i gruppen (Rubinstein Reich, 1996).

Genom att fokusera på skolförberedande färdigheter ges samlingen som moment ett nytt innehåll som riskerar att åsidosätta barns idéer, tankar och inflytande (Olofsson, 2010). Istället för att se barn som kompetenta och samlingen som ett moment för utvecklandet av rutiner, trygghet och barns inflytande, ligger fokus istället på att förändra barnen och utveckla dem. Detta kan i sin tur leda till att lärprocessen och ömsesidigheten mellan pedagoger och barn hamnar i skymundan. Olofsson menar att det som anses vara viktigt och meningsfullt för barn i form av bekräftelse, upprepningar, inflytande och det pedagogiska värdet i samlingen bör ses som ett redskap i verksamheten i förskolan (ibid). Anledningen till varför denna studie är intressant samt relevant inom förskolan som fält är för att samlingen ofta är en del av förskolans vardag även om den inte förespråkas i något styrdokument. Samlingen är ett moment som i förskolan har olika syfte till varför den används men även hur den gestaltar sig, vilket utgör de två vetenskapliga problem som ligger till grund för vår studie.

---

¹ Med oändlighetsbegreppet menar vi att cirkeln inte hade något slut, utan är oändlig.

1.1 Syfte

Med denna studie vill vi främst få syn på olika perspektiv på samling, samt hur genomförandet och variationen kan se ut utifrån ett didaktiskt perspektiv. Vi vill även undersöka pedagogernas syn på barns inflytande under samlingen.

Syftet med vår studie är att undersöka vad pedagoger på förskolor beskriver som samlingens syfte och hur de ser på samlingen som moment, dess form och innehåll i verksamheten.

1.2 Frågeställningar

För att kunna besvara studiens syfte har vi ställt följande frågor:

- När beskriver pedagogerna att samlingen sker i förskolan?
- Hur beskriver pedagogerna samlingens form i förskolan?
- Vad beskriver pedagogerna att samlingen har för innehåll i förskolan?
- Varför beskriver pedagogerna att samlingen används i förskolan?

2. Tidigare forskning

Under vårt sökande efter forskning om samlingen har vi uppmärksammat att det inte skrivits mycket om just samlingens syfte men däremot om exempelvis barns delaktighet under samlingen och samlingens innehåll. De områden vi kommer ta upp inom tidigare forskning är samlingen som helhet, dess styrning och mål, struktur och barns delaktighet.

2.1 Styrning och mål

Rubinstein Reich (1993) beskriver samlingen som en ritual som skapar säkerhet och gemenskap, men att den samtidigt kan ses som en disciplinerande ritual för att skapa ordning. Eide m.fl. (2012) menar att samlingsstunden är central i förskolans vardag och att den har varit det sedan förskoleverksamheten startade. De beskriver samlingen som en vuxenledd aktivitet där makten ligger hos de som leder och att ledarna bidrar med inflytande på barnen under samlingen. Emilson (2007) menar att samlingen har en tydlig funktion i förskolan till skillnad från många andra aktiviteter. Samlingen är dessutom styrd av en vuxen som oftast bestämmer vad samlingen ska handla om och hur den ska se ut (ibid). I studierna diskuteras pedagogernas roll som ledare för samlingen. Emilson nämner samlingen som en aktivitet med en särskild funktion, vilket vi tolkar som ett särskilt syfte, och vi är intresserade av att veta vad det syftet är. Vidare ger hon i sin studie olika exempel på hur den kan se ut, och beskriver att målet med samlingen har gått från att ha ett socialt och kulturellt ändamål till att användas för att hjälpa barn lära sig akademiska ämnen som förberedelse för skolan (Emilson 2007). Samlingen beskrivs därmed som en plats för undervisning. I studien av Eide m.fl. (2012) fick de intrycket av att samlingen kan vara en bra plats för att lära, känna och dela med sig av kulturuttryck såsom sånger och lekar.

I studien av Rubinstein Reich (1993) beskriver hon de intervjuade pedagogernas syfte med samlingen. Syftet var att skapa struktur och ordning under dagen för att framkalla en känsla av sammanhang för barn och vuxna på förskolan. Samtidigt visade samlingen tydligt den professionella rollen pedagogerna har, då pedagogiken ibland kan bli osynlig i deras vårdande arbete. Samlingen handlar dessutom om att få mötas tillsammans och känna av gemenskap samt få möjlighet att bli bekräftad av andra. Bustamante, Hindman Champagne & Wasik

(2018) anser att samlingen kan vara ett möte för bland annat undervisning, men även med andra motiv som att utveckla kunskaper i samspel med andra.

I Rubinstein Reichs studie (1993) visade resultatet att samlingen kan ses som både en ritual och ett möte. För pedagogerna är samlingen främst ett nödvändigt moment för att skapa struktur. Rubinstein Reich intervjuade i sin studie barn, som fick svara på frågor om vad de lär sig under samlingen. Svaren blev att de lär sig sitta stilla och bete sig. Hon konstaterar att samling kan handla om att disciplinera barn och grundar detta i att disciplin handlar om regelbundenhet, upprepning, planering, struktur och ordning. Cameron, Brock, Murrah, Bell, Worzalla, Grissmer & Morrison (2012) beskriver att förskolan och samlingen som moment även kan bidra till utveckling av fin- och grovmotoriska färdigheter hos barn. Samtidigt menar Dang, Farkas, George, Burchinal, Duncan, Vandell, Li, Ruzek & Howes (2013) att skapandet av sociala stunder för undervisning, bland annat utmanar barnens språkliga, naturorienterade och matematiska kunskaper vilket också kan främja deras socioemotionella utveckling. Detta går att koppla till den variation av aktiviteter, det vill säga innehållet i samlingen, som vi är intresserade av att studera vidare.

Bustamante m.fl. (2018) menar att syftet med samlingen kan variera beroende på lärare, och att utrymmet för barns inflytande kan skilja sig åt. Detta är två faktorer som ser olika ut beroende på tid och rum. Trots detta menar Bustamante m.fl. att det finns större potentiella problem gällande samlingen i förskolan och de innehåll som förmedlas. Hur man som pedagog ger instruktioner och engagerar barn i den undervisning som pågår är avgörande för hur barn tar till sig av innehållet från samlingen. Det påverkar även hur barnen behandlar, memorerar och upprepar kunskaperna både språkligt och innehållsmässigt för att i sin tur stödja sin egen utveckling. Zhang, Diamond och Powell (2015) förklarar det hela som att samlingen som moment kan gynna barns kunskaper om kunskaper. Vi tolkar detta som att barn bearbetar gjorda erfarenheter genom nya kunskaper.

Eide m.fl. (2012) nämner att det kan vara bra att observera barnen för att få syn på deras intressen för att strukturera upp ett innehåll samt en metod för samlingen. De menar att pedagogernas kompetenser spelar roll i planeringen av samlingen. En pedagog med ett brett register av exempelvis sånger, berättelser, lekar, och matematik, kan känna igen dessa ämnesområden i barnens samtal och lekar, och kan sedan använda detta när samlingen planeras (ibid). Det handlar om att undersöka vad barnen har för möjligheter att lära sig, samt

vilka förhållningssätt och instruktioner som behöver ges (Bustamante, m.fl, 2018).

2.2 Struktur

Rubinstein Reich (1993) nämner att personal och barn anländer till förskolan vid olika tidpunkter, och att detta kan vara en anledning till varför det behövs struktur under dagen. Strukturen är ett sätt att kontrollera kaos samtidigt som det skapar trygghet för både barn och vuxna. Eide m.fl. (2012) beskriver också samlingen kopplad till struktur. De menar att struktur kan synas både från insidan och utsidan. Från insidan handlar det om hur ledaren styr upp samlingen genom kommunikation samt integration. Struktur från utsidan handlar däremot mer om fysisk placering. De beskriver placeringen i form av en cirkel som en position där alla i ringen ses som lika viktiga och alla har möjligheten att se alla (ibid). Oavsett om barnen har en specifik plats eller om de får möjligheten att välja fritt, anses cirkeln vara jämlik då alla barn sitter lika nära centrum (Bustamante, m.fl., 2018). Genom att låta barnen sitta i en halvcirkel med ledaren framför sig blir det däremot en tydligare ledarposition. Samma sak gäller när vuxna sitter på vuxenstolar och barnen på mindre stolar, kuddar eller på golvet (Eide, m.fl., 2012). Strukturen handlar dock inte bara om placering, utan även om barns fysiska aktivitet, då barn i samlingen förväntas delta i relation till någon annan eller flera andra. Genom att sitta bredvid och nära varandra i en ring förväntas barnen hantera sin kroppsliga aktivitet, en uppgift som alla barn inte har så lätt med (Bustamante m.fl. 2018). Kvalitet och stimulering är två aspekter som bör tas i beaktande, då de bidrar till en strukturerad och rik samling med ökad undervisningskvalitet för barn (ibid).

2.3 Delaktighet och inflytande

Rubinstein Reich (1993) menar att barns medverkan under samlingar innebär både begränsningar och möjligheter. Samtidigt som det kan handla om disciplinering är det även en plats som kan bidra till barns personliga identitetsutvecklande samt demokratiska värden. Vid upprepade samlingar som har liknande form och innehåll får barnen en känsla av trygghet och igenkännande. Vidare beskriver Rubinstein Reich (1993) att det individuella barnet uppmärksammas under samlingen genom att exempelvis ha aktiviteter som att gå igenom vem som är närvarande. När ett barn ställs i fokus markeras känslan av att tillhöra en grupp markant (ibid). Med detta sagt innebär det inte att en närvarokontroll är tillräcklig för barns

delaktighet under samlingen. Eide m.fl. (2012) inriktar sig på barns delaktighet i sin studie och menar att pedagoger måste vara beredda på att ändra om sin planerade samling oavsett hur bra den är, om det ska finnas möjlighet för barns deltagande under en vuxenledd samling.

Bustamante m.fl. (2018) menar att barns engagemang och produktivitet under samlingen utgår ifrån pedagogers praktik, erfarenhet och förmåga att ge barnen eget inflytande i momentet. Det handlar om att ge barn möjligheten för interaktion med andra men också påvisandet av en tydlighet för främjandet av barns engagemang och språkliga utbyten. Genom att låta barn i förskolan samtala om samlingen och dess innehåll men även genomförandet av olika aktiviteter, kan barnen förbli intresserade och fortsätta utmanas utifrån samlingens sammanhang och struktur (ibid).

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel kommer vi introducera våra teoretiska perspektiv som vi senare kommer att använda i vår analys. Utifrån de didaktiska frågorna och ett sociokulturellt perspektiv kommer vi försöka synliggöra pedagogers syn på samlingens syfte, utifrån aspekter som lärande och utveckling men även delaktighet och inflytande. Vi har valt att kategorisera in de sociokulturella begreppen vi valt ut, genom att dela upp dem i två underrubriker som vi valt att benämna *kommunikation* och *samspel*.

3.1 Didaktik

Didaktik betyder läran om undervisning, konsten att undervisa, det vill säga undervisningens innehåll, teorier och praktik. Kroksmark (1994) menar att didaktik handlar om frågor som berör undervisningens innehåll och form. Comenius utformade under 1600-talet fyra centrala frågor för didaktiken, frågor som har följt didaktikens utveckling fram tills idag (ibid). Vi har valt att modernisera Comenius begrepp ”varigenom” med ”varför”.

- Vad?
- Hur?
- När?
- Varför?

Dessa centrala didaktiska frågor ligger till grund för vilket urval som ska göras under vägen till kunskap, om vilket innehåll och vad som ska tas med i undervisningssituationer. Det handlar även om varför ett visst innehåll behövs men också hur undervisningen ska presenteras och struktureras (Kroksmark, 1994). Det är en krävande process där analyser av olika inlärningssituationer ger en större kunskap om hur undervisning kan bedrivas, Kroksmark (1994) menar att man genom att lära någon om något, också själv kan lära sig något. Uljens (1997) beskriver didaktikens objekt i en lång, men begriplig, mening:

I praktiskt-pedagogisk verksamhet är det alltid någon (vem?) som någon gång (när?) någonstans (var?) och av någon anledning (varför?) undervisar någon (vem?) i något (vad?) på något sätt (hur?) mot något mål (vilket?), för att denne genom någon typ av

verksamhet (vilken?) skulle nå någon form av kompetens (vilken?) för att kunna förverkliga sina intressen nu och i framtiden (Uljens, 1997, s 168)

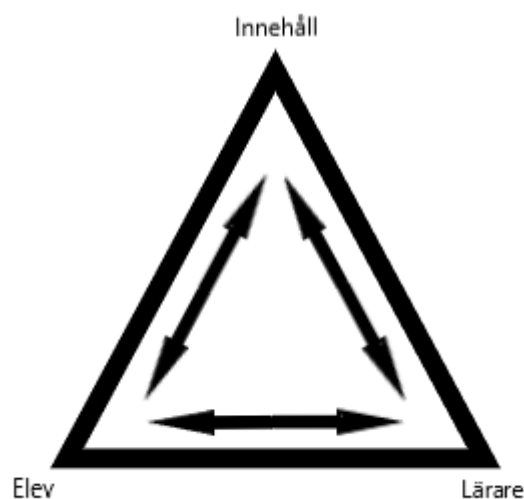
Uljens (1997) menar att denna pedagogiska process inkluderar undervisningsaktiviteter som har ett specifikt syfte, att användas för att utveckla kompetens hos eleven i en överenskommen riktning. Didaktik innefattar många begrepp, där bland annat didaktisk teori, didaktisk analys och didaktisk forskning är särskilt framträdande, inte främst inom samspelet mellan pedagogik, metodik och olika ämnesstudier (ibid). Kroksmark (1994) förklarar didaktik som en arena för kunskapsutveckling, där lärande och undervisning är central. Detta går att koppla till förskolans verksamhet som kan ses som en arena där ämnesteorier, pedagogik och metodik kan mötas. Detta ger i sin tur barn förutsättningar för fortsatt lärande där även multimodala perspektiv på kunskap synliggörs, skapas och bearbetas i undervisningen (ibid).

3.2 Didaktisk teori

Jank och Meyer (1997) beskriver den didaktiska teorin som en hjälp i att handleda läraren och eleverna i det pedagogiska arbetet, och menar att teorin inte enbart bör förklara utan att den bör vägleda. De beskriver didaktik som både en teori och en undervisningspraktik. Med detta menar de att didaktiken inte enbart handlar om att lära ut om teoretiska påståenden om inlärningsprocesser, utan att det även handlar om de praktiska handlingar som genomförs av elever och lärare. Vidare beskriver de att teorin är nödvändig då det inte räcker med logik för att komma fram till ett resultat. Logiken ger oss enbart möjligheten att *undersöka* om en slutsats stämmer, men den hjälper oss inte att *nå* slutsatsen. Det är här teorin kommer in som ett stöd.

Kansanen, Hansén, Sjöberg och Kroksmark (2017) skriver att didaktik i allmänhet handlar om förmågan att förmedla budskap för att sin tur kunna förstå situationer och upplevelser som sker i sin omvärld. Det innebär att man med hjälp av olika redskap, utvecklar kunskaper och färdigheter för att kunna handla i den. I skolans och förskolans värld visar didaktiken i praktiken på en metodisk medvetenhet. Jank och Meyer (1997) beskriver det som att didaktikens uppgift är att redogöra för hur undervisningen kan se ut, men också hur den borde se ut eller kan komma att förbättras. Detta för att i sin tur underlätta undervisningen och lärandet hos barn. Kroksmark (1997) beskriver det som att undervisningen och didaktikens kvalitet påverkas av vad läraren undervisar om och vad eleven lär sig. Vad eleven lär sig hör

ihop med hur läraren undervisar samt hur eleven lär sig. Detta går att koppla till den didaktiska triangeln och dess centrala delar, innehåll, lärare och elev, som samspelar i relation till varandra. Kansanen m.fl. (2017) beskriver både den pedagogiska relationen och den didaktiska relationen i den didaktiska triangeln, två relationer som skiljer sig delvis åt. Ur ett pedagogiskt synsätt är lärarens och elevernas samspel av intresse, men ur ett didaktiskt perspektiv samspelar även objektet, det vill säga innehållet, tillsammans med lärare och elever. För en pedagog eller lärare innebär detta att man måste behärska innehållet för att kunna sprida kunskap och öka undervisningens kvalitet för barnen (ibid).

(Fritt från Kansanen m.fl, 2017, s. 44.)

Gränsdragningen mellan didaktik och pedagogik är hårfin, och det är inte enkelt att klart uttrycka skillnaderna sinsemellan. Didaktiken kan definieras som kunskap som påverkar undervisning och dess innehåll i relation till lärandet, där fokus ligger på hur lärande planeras och utförs i exempelvis förskolan. Pedagogiken däremot kan ses som ett kunskapsområde där uppfostran, undervisning och utbildning utgör ett samspel. Ett samspel som i olika processer kan ses som ett stöd till lärandet (Kansanen m.fl. 2017). Trots detta kan man säga att allmändidaktik är en del inom pedagogiken, en del av kunskapsområdet som möter allmänna och icke ämnesrelaterade aspekter på undervisning (ibid). Pedagogiken bygger ett vidare perspektiv på utbildning, medan didaktiken har sin utgångspunkt i själva undervisningsprocessen, vilket går att koppla till Uljens (1997) som beskriver planeringen som en del av det pedagogiska arbetet. Detta går i sin tur att koppla till den skoldidaktiska teorin och dess fyra centrala frågor:

1. Undervisningens mål. Läraren måste relatera de gemensamma målen i styrdokumentet till sina personliga syften med undervisningen.
2. Val av innehåll. Valet måste relateras till utbildningens syfte och hänsyn måste tas till eleverna. Läraren bör fråga sig själv hur eleverna lär sig på bästa sätt och vilka förutsättningar de olika eleverna har. Valen måste dessutom ta hänsyn till det kunskapsområdet som ska utövas. Läraren måste då fråga sig själv vilken ämneskunskap som bör användas för att på bästa sätt uppnå kunskapsområdet.
3. Framförandet. Det vanligaste sättet inom skolan är att använda tal och skriftspråk. Inom denna del av planeringen bör läraren fråga sig själv vilken form av framförande som är mest lämplig till det ämne man vill undervisa, vem läraren riktar sig till, syftet samt resurserna läraren har tillgång till.
4. Denna sista del gäller valet av framförande som handlar om vilken undervisningsmetod och arbetssätt som är lämplig för de som ska lära sig.

Med detta sagt påverkas samlingens planering av vilket syfte pedagogen har med samlingen, där syftet i sin tur påverkar innehållet och framförandet av momentet. I förhållande till den didaktiska triangeln samt den skoldidaktiska teorin formas undervisningssituationen utifrån de tre komponenterna, läraren, eleven och innehållet. Med stöd i Uljens (1997) kan vi se kopplingar mellan den skoldidaktiska teorin och den didaktiska triangeln. Vi kan översätta dessa didaktiska modeller till förskolans verksamhet, då de relationer samt de centrala frågorna för undervisning som vi presenterar även har en grundläggande roll i förskolans verksamhet.

3.3 Kommunikation

Säljö (2017) menar att all institutionaliserad undervisning bygger på teorier om vad man bör kunna inom vissa specifika områden, men också vad som är viktigt för barn och hur kunskap ska förmedlas och introduceras. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv på lärande och kunskap är *kommunikation* och språkanvändning två centrala delar, genom att kommunicera om vad som händer i bland annat lekar och *interaktion* med andra, blir barnet också delaktigt i hur människor i dess omvärld kan urskilja och förklara olika fenomen. Säljö (2014) beskriver det som att människor formas genom att de *approprierar* redskap, det vill säga olika sätt att tänka, resonera och bete sig på i samspel med andra. Att stort fokus läggs på att förklara

känslor, tankar och beteenden i relation till de sociala sammanhang som individen utsätts för. De värderingar, idéer, kunskaper och andra resurser vi skapar genom interaktion med omvärlden, vår så kallade kultur, och dess handlingar och föreställningar existerar genom vår kommunikation och kan därmed skilja sig åt beroende på livsmiljö eller vilket samhälle vi lever i. För att göra det tydligare kan kommunikation likställas med länken mellan det inre, vårt tänkande och det yttre, vår interaktion med andra (ibid).

3.4 Samspel

En del av Vygotskijs teori är den *proximala utvecklingszonen*, som innebär att barnet först måste utföra en handling tillsammans med någon annan, för att sedan kunna utföra den själv (Vygotskij, 1995). Vygotskij menade att med hjälp av en vuxen som förklarar eller visar för barnet hur något ska göras, blir det stödet en central del av barnets utveckling (Imsen 2006). Vidare beskriver Imsen (2006) att Vygotskijs syn på begreppet är att enbart en vuxen, alternativt någon annan som kan mer, kan stödja barnet i utvecklingszonen. Skulle två barn arbeta fram en lösning på ett problem på egen hand kategoriserar han inte detta som en del av den proximala utvecklingszonen. Vygotskij menade att det krävs ett redskap i form av någon kunnigare för att denna människa ska kunna räknas som ett stöd inom det sociokulturella perspektivet. Säljö (2015) beskriver den stöttande likt Vygotskij, som en förälder eller kunnig kamrat och ger ett exempel på när en förälder hjälper ett barn att lägga pussel. Barnet har kanske en uppfattning om var en del bitar ska vara, och föräldern kan då stödja barnet genom att dela med sig av sina insikter. Barnet får då med sig erfarenheter av hur man kan tänka i byggandet av pussel, genom detta samspel.

Imsen (2006) beskriver begreppet *scaffolding* som en del av den proximala utvecklingszonen. Begreppet står för ”byggnadsställning” eller ”stöttande praktiker” (Sheridan och Williams, 2018) och är ett uttryck för den vuxnes stöd till barnet. Principen är att barnet behöver mer stöd desto mer svårigheter barnet har med uppgiften. Omvänt gäller det när barnet har mer kunskap om uppgiften, och då ska ges mindre stöd. Undervisning som går under den proximala utvecklingszonen ska inte ligga på den nivå barnet redan klarar av, utan ska utmana för att barnet i sin tur ska kunna utvecklas. Samtidigt ska barnet inte utmanas så pass att uppgiften inte går att lösa, utan hänsyn ska tas till barnets kompetenser (Imsen, 2006).

3.5 Avslutning

Vi har i detta kapitel gått in på vad didaktisk teori kan innebära samt presenterat olika begrepp inom det sociokulturella perspektivet. Vi kommer att använda oss av dessa begrepp som redskap för vår analys, som kommer att bygga på en sociokulturell ingång med stöd av didaktisk teori. Kommunikation, interaktion, appropriering, proximal utvecklingszon och scaffolding är begrepp som på olika sätt står i relation till varandra. Det är således begrepp som kommer stödja oss i vår analys för att undersöka pedagogers syn på samlingens syfte, innehåll och form.

4. Metod

I detta kapitel kommer vi redogöra för studiens metod samt genomförande för insamling av material och urval. Vi kommer även presentera vår process i utvecklingen av enkäten, för att till sist beskriva vilka etiska övervägande vi tagit hänsyn till.

4.1 Metodval

Trost (2012) beskriver att beslutet om man ska välja en kvalitativ eller kvantitativ forskningsmetod har att göra med studiens syfte (ibid). Eftersom vårt syfte med denna studie fokuserar på pedagogernas tankar och personliga beskrivningar av samlingen, och att vi därför vill rikta uppmärksamheten mot pedagogernas föreställningar, anser vi att en kvalitativ inriktning är mest praktisk. Trost (2012) beskriver intresset för människors tankar som central för kvalitativ forskning, där en förståelse för mönster är av betydelse. Även Fejes & Thornberg (2019) beskriver kvalitativ forskning som ett värdefullt verktyg då det öppnar upp för mänskliga insikter och ger en djupare förståelse för nya sätt att se på världen. Trost (2012) menar däremot att enkäter alltid har en huvudsaklig kvantitativ grund, då man ställer åsikter och tillvägagångssätt emot varandra för att ta reda på hur många som gör på ett visst sätt. Trots detta beskriver han att dessa enkäter ändå innehåller kvalitativa inslag och att de två metoderna kan kombineras (ibid). Det ämne vi vill studera i vår studie är samlingen, där vi använder oss av en kombinerad metod i form av kvantitativ enkät, med en kvalitativ tolkning. Med kvalitativ tolkning menar vi att vi har valt att utgå ifrån en kvalitativ forskningsansats där fokus ligger på människors uppfattningar av omvärlden. Genom olika perspektiv och erfarenheter kan dessa uppfattningar skilja sig åt, då dessa är olika från person till person. Vi har valt att samla in vår data från ett forum på den sociala medieplattformen Facebook, där vi med vår studie vill undersöka den variation som finns mellan olika pedagogers erfarenheter och uppfattningar kring fenomenet samling.

4.2 Urval

All data som samlas in måste sorteras och kategoriseras. Det är det viktiga och mest relevanta som bör framställas (Ejvegård, 1996). Beskrivningen av urvalet är i sig empirisk, men i relation till undersökningen och dess syfte kan den ligga till grund för studiens omfattning och

upplägg (ibid). För att uppfylla vårt syfte och besvara våra frågeställningar valde vi att göra en enkätundersökning och för att nå ut till så många som möjligt, bestämde vi oss för att publicera webbenkäten i en grupp på Facebook. Gruppen heter Förskolan.se och är ett forum med över 37 000 medlemmar², riktad till personer som på ett eller annat sätt arbetar inom förskolans värld.

Fördelen har varit att vi på ett snabbt och enkelt sätt nått ut till många, samtidigt som vi haft en kritisk aspekt i åtanke under vårt urval. Trovärdigheten i vårt val av forum kan ifrågasättas, då anonymiteten i våra svar automatiskt gör att vi egentligen inte vet vem eller vilka som har besvarat vår enkät. Samtidigt har vi sett att svaren är ämnesorienterade och att kunskap om samling som moment har funnits hos respondenterna. Genom att använda oss av ett forum som Facebook, har det inneburit att vårt urval delvis blivit slumpmässigt. Detta innebär att vi fått en bredd i svaren i vår studie. Samtidigt kan vårt val av forum ses som en del av ett strategiskt urval. Detta genom att vi i vår datainsamling aktivt har bett om att få tag i personer som både känner till den miljö och moment som ska studeras, men som också kan förhålla sig till de frågor som vi valt att studera (Alvehus, 2019). På detta sätt har vi kunnat komma åt samlingen som moment och fått syn på aspekter som kan vara intressanta att få mer information om eller studera djupare.

4.3 Datainsamling

Då pedagogernas synsätt är det centrala för oss att studera var någon form av datainsamling med frågor till pedagogerna det mest adekvata för oss. Vi valde att skapa en enkät (se bilaga 1) med frågor om samlingens innehåll, syfte och form. Trost (2012) beskriver att en kvantitativ enkät är strukturerad och statistisk, och används för att samla in material och fakta (ibid). Patel & Davidsson (2019) beskriver att en kvalitativ analys har som målsättning att identifiera egenskaper i respondenternas uppfattningar om det ämne som diskuteras (ibid). Med enkäten får vi tillgång till olika föreställningar om samlingen, som vi sedan kan analysera för att både hitta mönster och kontraster. De 41 respondenter som besvarat vår enkät har tillhört arbets kategorier såsom förskollärare, barnskötare, pedagoger, specialpedagoger samt övriga yrkesroller inom förskolan. Vi har valt att aidentifiera våra respondenter i

---

² Den 24/4-2020 hade forumet Förskolan.se på Facebook 37 347 medlemmar.

analysen då vi vill ge större fokus på de svarandes beskrivningar än att jämföra de olika yrkesrollerna.

I framställningen av enkäten har vi strukturerat frågorna samt designen med avsikt att få så givande svar som möjligt. Respondenterna har svarat på nio frågor som vi valt att strukturera upp med inspiration av de didaktiska frågorna, *när, hur, vad* och *varför*.

Vi har använt oss av både frågor med några svarsalternativ och frågor med öppna svar, där respondenten kan skriva fritt. Trost (2012) problematiserar en del utförandeformer för att ställa frågor i en enkät och samtidigt som vi tagit med oss en del inspiration från honom, har vi ibland valt att gå vår egen väg. Bland annat varnar Trost för många öppna frågor i en enkät, då det kan vara omständligt att hantera svaren, samt att det kan vara svårt att förstå materialet om respondenten enbart skriver korta svar alternativt inga alls. Han menar att det kan vara svårt att få in material om den som svarar kanske inte är särskilt intresserad av ämnet, och därför inte vill skriva långa svar (ibid). Vi har valt att ha med sju öppna frågor där de flesta av dem har skapats för att vi anser att respondenterna behöver få möjligheten att skriva fritt. Detta krävs för att vi ska kunna få en klar bild av deras beskrivningar. Trots att majoriteten av våra frågor är öppna har vi även ett antal frågor med svarsalternativ. Dessa frågor handlar om yrkeskategori samt hur ofta samlingen sker i förskolan. Trost (2012) beskriver frågor med svarsalternativ såsom ”alltid”, ”ofta” eller ”aldrig”, och benämner dessa som åsiktsfrågor. Trost problematiserar även denna typ av frågor då det sker en värdering från den som svarar. Begreppet ”ofta” kan exempelvis betyda olika för alla respondenter (ibid). Vi valde att ha fyra svarsalternativ gällande i vilken omfattning samlingen sker och fem svarsalternativ på vilken yrkeskategori pedagogerna tillhör. Att respondenterna ser olika på vad som exempelvis kännetecknar ordet ”ofta” påverkar inte vårt syfte med studien och är därför inte något vi reflekterat särskilt mycket över. Trost menar att för många åsiktsfrågor kan bli enformiga och att respondenten lätt kan tröttna (ibid). Att fylla vår enkät med en övervägande del frågor med öppna svar istället för frågor med svarsalternativ upplever vi är mest logiskt för vårt syfte. Vi har dessutom valt att ställa korta frågor då långa frågeformulär är svåra att hålla i minnet, och dessutom anses vara oartiga mot den svarande (ibid). Eftersom vi lagt ut enkäten på nätet där förskolepersonal tar av sin lediga tid för att svara var det viktigt för oss att hålla enkäten någorlunda kort och tydlig.

4.4 Reliabilitet, validitet och trovärdighet

Reliabilitet och validitet handlar om hur sann och pålitlig en studie är, om vi verkligen undersöker det vi vill undersöka och i vilken utsträckning vi som forskare lyckats skaffa oss ett underlag för att göra en trovärdig tolkning av studieobjektet (Patel & Davidsson, 2019). Då vi valt att använda oss av kvalitativ tolkning av enkäten kan reliabiliteten för studien ifrågasättas, då svaren från respondenterna kan skilja sig åt beroende på vem man frågar och dess erfarenheter. Gällande validiteten kan vi som forskare genom enkätundersökningens svar fånga den mångtydighet som finns i relation till det normala, typiska och det speciella och kunna argumentera för det mest troliga (ibid).

Trots detta menar Trost (2012) att termer som reliabilitet och validitet inte är nödvändiga vid kvalitativ forskning, där det istället är bättre att diskutera trovärdigheten. Detta går att koppla till Thornberg & Fejes (2019) som beskriver att begreppet trovärdighet handlar om hur noggrann och organiserad man har varit under arbetet med studien. De menar att arbetet med datainsamlingen och analysen påverkar hur pålitliga resultaten är (ibid). För att göra vår datainsamling så trovärdig som möjligt valde vi i vår enkätundersökning att formulera korta och koncisa frågor med öppna svar. Vi har också använt oss av ett enkelt språk och varit noga med att definiera vår syn på samling som begrepp, detta för att undvika missförstånd, ledande antaganden och frågor till våra respondenter. Genom att ställa genomtänkta frågor till respondenterna har vi åstadkommit trovärdigare data, då pedagogerna som deltagit i vår enkätundersökning har haft möjligheten att ge sin syn på samling, men också delat sin förståelse för samling som moment.

4.5 Forskningsetiska principer och överväganden

Vår studie har utgått från Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska principer och dess fyra huvudkrav som ska användas under en pågående studie. Dessa direktiv och överväganden handlar om information, samtycke, identitetsskydd och nyttjande av material.

För att nå informationskravet var vi noga med att tydliggöra studiens syfte, hur materialet skulle användas men också vilket tillvägagångssätt vi valt att använda oss utav under studiens gång (Vetenskapsrådet, 2002). Samtyckeskravet uppnås både genom att vi som forskare varit

tydliga med att man som respondent av enkätundersökningen automatiskt gett sitt samtycke till medverkan i studien, men också genom en fråga i vårt enkätformulär. Detta för att försäkra oss om att information- och samtyckeskrauet i vår datainsamling har baserats på deltagarnas godkännande. Respondenterna har också blivit informerade om att samtycket kan dras tillbaka om de skulle vilja det. Visserligen har vi ställt oss kritiska till om samtyckeskrauet verkligen hade uppfyllts, utifall någon av våra svarande skulle vilja dra tillbaka sin medverkan. Detta eftersom anonymiteten hade försvårat arbetet med att placera rätt empiri med rätt respondent. Konfidentialitetskrauet trycker på att allt material som samlas in är sekretessbelagt, vilket innebär att personuppgifter som namn eller ort är avidentifierat och fingerade namn istället bör användas. I vår enkätundersökning har vi valt att respondenterna ska vara anonyma, vi har varken samlat in namn eller vilka geografiska platser deltagarna kommer ifrån, då detta inte har varit av intresse för vår studie. Vi valde istället, på ett avidentifierat sätt att enbart samla in uppgifter om respondenternas olika yrkesroller och vilken åldersgrupp de arbetar med i förskolan, detta för att respektera respondenternas integritet och deras samtycke till studien enligt lagar och regler. Vi har dessutom förvarat det insamlade materialet på Malmö universitet, oåtkomligt för obehöriga. Eftersom vi enbart kommer att använda det insamlade materialet till denna studie, uppnår vi också Vetenskapsrådet (2002) fjärde direktiv, nyttjandekrauet. Detta innebär att allt insamlat material enbart kommer att användas till denna studie och därefter förstöras när studien är klar.

4.6 Analysprocess

Vi har valt att lägga upp strukturen för vår analys utifrån de didaktiska frågorna, när, hur, vad och varför för att ta oss an och bearbeta materialet vi samlat in med hjälp av enkäten. Vi använder oss dessutom av de sociokulturella begreppen kommunikation, interaktion, appropriering, scaffolding och proximal utvecklingszon. Dessa begrepp har vi valt att använda oss av inom de teman där de varit till mest stöd för vår analys. Med hjälp av begreppen tillsammans med de didaktiska frågorna har vi kunnat bryta ner samlingen som moment för att i sin tur synliggöra flera olika perspektiv inom momentet. Genom att kategorisera empirin vi fått in i vår datainsamling utifrån de didaktiska frågorna har vi kunnat sortera materialet utifrån teman kopplade till samlingen och våra frågeställningar. De teman som uppmärksammades var form, ritualer, undervisning och synliggörande och utifrån vårt syfte

har vi valt att reducera materialet och göra en bortfallsanalys. Vi som forskare har tagit beslut om vad som varit relevant för vår studie. Vad vi valt att belysa i vår analys, det vill säga citaten, har alltså grundat sig i den empiri vi samlat in kopplat till vårt syfte och frågeställningar, men även i relation till forskning, teorier om didaktik och sociokulturella begrepp. De 41 pedagoger som deltagit i vår studie har utifrån vår enkät bidragit med olika beskrivningar av samlingen som varit intressanta att analysera och tolka. Genom att synliggöra dessa pedagogers erfarenheter, uppfattningar och tolkningar av fenomenet samling har vi fått en djupare förståelse kring den variation som finns i synen på samling som moment i förskolan.

5. Analys och resultat

I detta kapitel redovisar vi vårt empiriska material i relation till de teoretiska utgångspunkter vi valt för vår studie. Vi har strukturerat framskrivningen av vår analys utifrån de didaktiska frågorna *när, hur, vad* och *varför*. Som vi tidigare nämnt är vårt syfte med studien att undersöka vad pedagoger på förskolor beskriver som samlingens syfte och hur de ser på samlingen som moment, dess form och innehåll i verksamheten. Utöver detta vill vi även undersöka pedagogernas syn på barns inflytande under samlingen. För att besvara vårt syfte har vi ställt oss följande frågor under studiens gång: *När beskriver pedagogerna att samlingen sker i förskolan? Hur beskriver pedagogerna samlingens form i förskolan? Vad beskriver pedagogerna att samlingen har för innehåll i förskolan? Varför beskriver pedagogerna att samlingen används i förskolan?* För att svara på dessa frågor kommer vi att presentera empirin vi samlat in under fem olika avsnitt. Trots en variation av olika yrkesroller på de deltagande respondenterna har vi som tidigare nämnt valt att benämna alla som pedagoger i vår analys.

Större delen av respondenterna i vår enkätundersökning uttryckte att samling är ett moment som sker varje dag, eller åtminstone flera gånger i veckan. Trots detta fanns det en liten del som svarade att det sällan sker. Angående om samlingen är spontan eller planerad gav respondenterna även här skilda svar och det är svårt att säga vilket det sker mer eller mindre av i förskolan. Svaren vi fick i vår enkät tyder på att spontana och planerade samlingar är något som avlöser varandra, de kan både verka i relation till varandra men också var för sig i förskolan.

5.1 När?

Fenomenet samling är ett moment som i förskolan skiljer sig åt och sker under olika tillfällen på dagen. I vår enkätundersökning uttryckte respondenterna att samling ses som en rutin, en aktivitet som oftast sker vid en och samma tidpunkt på dagen. Dessa tidpunkter skiljer sig dock åt beroende på förskola, pedagoger och vad som passar bäst för verksamheten.

Samlingen hålls cirka 09.00 när alla barn har kommit. Då går vi igenom dagens program, vilka som är här, så att alla får en överblick på dagen.

Större delen av respondenterna uppgav att morgonsamlingar eller samling på förmiddagar var vanligt förekommande hos dem. De menade att det var ett bra sätt att starta och strukturera kommande delar av dagen på, som ett tillfälle att samla barnen. Detta går att koppla till Rubinstein Reich (1993) forskning och det hon skriver om att personal och barn kommer till förskolan vid olika tidpunkter, och att samlingen kan ses som ett moment som utgör struktur och rutin. Detta utgör en trygghet för både barn och vuxna, något respondenterna anser vara nödvändigt i vardagen.

Anledningen till varför pedagoger väljer att placera sina samlingar vid olika tidpunkter under dagen kan vi koppla till den skoldidaktiska teorin (Uljens 1997). I samband med val av innehåll för undervisningen (i detta fall samlingen) bör läraren ha barnens förutsättningar i åtanke. Vi tolkar detta som att läraren inte enbart bör tänka på innehållet, utan även på vilken tidpunkt barnen är mest mottagliga för inläring. Å andra sidan kanske pedagogerna har ett annat syfte med samlingen än att lära barnen något, och då spelar möjligtvis tidpunkten ingen större roll. Majoriteten av respondenterna beskrev det som att de valda tillfällena för samlingen passar bäst just då, men få motiverade en anledning för det. Några förklarade att samlingen sker "på förmiddagen eftersom i stort sett alla barn är på förskolan då och personaltätheten är som störst". En del motiverade samlingens placering innan exempelvis maten, med anledning att det är ett bra tillfälle att samla barnen. Med utgångspunkt i respondenternas svar och erfarenheter kan vi konstatera att samlingens placering har att göra med vilket syfte pedagogerna har med momentet.

5.2 Hur?

Hur samlingar ser ut är olika från förskola till förskola, de skiljer sig åt beroende på förskolors kulturer, normer och livsmiljöer samt vilket samhälle det är vi lever i (Säljö, 2014). Formerna, ritualerna och vem som styr samlingen är avgörande för hur samlingen utspelar sig. Något vi fått syn på i vår enkätundersökning är att samlingen är ett moment som både kan vara styrt av vuxna och barn. Det är en tid på dagen då samspel med andra utövas och mycket handlar om vilket syfte samlingen är tänkt att ha eller vad som har planerats.

5.2.1 Samlingens form

Respondenterna som deltagit i vår undersökning menar att samlingens form ser olika ut beroende på vem som håller i den, när den hålls och vilket syfte samlingen ska ha. Trots dess olikheter och skilda möjligheter, är det för respondenterna gemensamt att alla har någon form av struktur, rutin eller tydlighet i sina samlingar.

Vi samlas i ring på mattan (ej fasta platser), skickar trumman med tillhörande sång.

Uljens (1997) beskriver framförandet som en del av den skoldidaktiska teorin. I planeringen av hur framförandet av undervisningssituationen ska se ut bör läraren uppmärksamma vilken form som är mest användbar kopplad till det som ska undervisas (ibid). Vi kan koppla detta till formen av samlingen, både till valet av styrning och valet av utseende. De respondenter som uttalade sig om formen på samlingen beskrev den som en cirkel. En del respondenter beskrev även vem det är som styr samlingen och vi fick då svar som kan kopplas både till vuxenstyrt och barnstyrt. En av de svarande beskrev samlingens form som ett moment med ”En tydlig start och avslut, och en tydlig ledarroll”, medan en annan beskrev att de ”... utser en samlingsvärd som hjälper till med samlingens uppgifter”. Ovanstående citat nämner även att barnen inte har fasta platser, medan andra respondenter har beskrivit att de har fasta platser i ringen. Planeringen av formen enligt den didaktiska teorin kan, precis som den didaktiska frågan *när*, kopplas till pedagogernas syfte.

5.2.2 Ritualer som en del av samlingen

Vi kan se ett mönster av olika ritualer i våra enkätsvar, där många beskriver återkommande situationer som en central del av samlingen. En respondent svarar att ”Våra samlingar ser för tillfället väldigt lika ut och är väl igenkända för barnen”, och vi får en klar bild av att rutiner och ritualer är värderade av pedagoger enligt vår enkätstudie. Vilka ritualer pedagogerna använder sig av ser däremot olika ut.

Vi sjunger en godmorgonsång och kollar om någon är borta, avslutar alltid med frukt.

De kanske vanligaste ritualerna, både enligt respondenterna och våra egna erfarenheter av samlingen, är att starta upp med en godmorgonsång och äta lite frukt tillsammans. En av de

svarande skriver att ”Vi börjar med startsången som alltid är samma sång”, vilket innebär att barnen hör denna sång varje dag på förskolan och är bekanta med den. Förskolans kultur, normer och livsmiljöer skapar trygghet hos barn. Återupprepande moment som samling ger barn möjligheter att ta till sig nya erfarenheter som de kan tillägna sig. Säljö (2017) beskriver detta som *appropriering*, ett sätt för människor att ta till sig olika sätt att tänka och bete sig på i samspel med andra. Genom dessa upprepade ritualer inhämtar barnen ny kunskap som de sedan kan bearbeta för att i sin tur kunna använda själva (*ibid*).

Vi ringer i klockan och barnen sätter sig på sina platser i ringen.

Barns nya erfarenheter inhämtas i lärmiljöer, där ritualer hjälper dem att få förståelse för omvärlden. Genom deltagande i sociala aktiviteter lär de sig hur man ska agera. Respondenten som framförde ovanstående citat beskrev en ritual där samlingen startar i samband med att de ringer i en klocka. Normen i denna situation är att sätta sig på sin plats när klockan ringer. Denna kunskap har barnen fått, enligt Vygotskijs idé om *appropriering*, genom att ha deltagit i en liknande situation tidigare.

5.3 Vad?

På samma sätt som *när* och *hur* skiljer samlingens *vad* och dess innehåll sig åt mellan respondenterna. En svarande menar att ”Allt är beroende på syftet med samlingen” medan andra menar att samlingens organisation ser olika ut och att strukturen och innehållet kan variera beroende på dess form och intresse. Större delen av respondenterna visar på vikten av att bejaka barns intresse och organisera samlingar utifrån det. Samtidigt menar många att lek och lärande är en viktig del inom den undervisning och delaktighet som präglar momentet *samling*.

5.3.1 Samlingen som undervisande roll

Uljens (1997) beskriver valet av innehåll som ett viktigt steg i planeringen av undervisningen enligt den skoldidaktiska teorin. Innehållet måste relateras till utbildningens mål och syfte. Tidigare har vi beskrivit den didaktiska triangeln och dess tre komponenter, nämligen innehållet, läraren och eleven. Om syftet med samlingen är att undervisa måste innehållet bestämmas utifrån det målet. Många av respondenterna besvarade frågan om *vad* med svar

som att samlingen är ”Ett undervisningstillfälle, vi riktar uppmärksamhet mot ett lärandeobjekt” och vissa mer specifika beskrivningar som ”Samlingen används i projekt, språk, lära känna, dag översikt, matematik, rörelse m.fl.”. Dessa exempel på innehåll berör alla området kommunikation som i olika former präglar samlingen.

Säljö (2014) beskriver att kommunikation ger människan förmågan att dela med sig av sina erfarenheter. Lärandet begränsas alltså inte av vad vi själva upplevt, utan vi kan även byta kunskaper med andra (ibid). Genom kommunikation, interaktion och delaktighet under samlingen erbjuds barn möjligheten att lära av varandra, genom utbyte av kunskaper. Samlingen är ett tillfälle för barn och vuxna att reflektera tillsammans. En av våra respondenter beskrev det som en tid för ”Reflektion kring dagen och olika projekt”. Att samlas på en gemensam plats för att dela med sig av sina erfarenheter och upplevelser ger barnen möjlighet att få större förståelse för sin omvärld.

5.3.2 Samling för att synliggöra barnen

De kunskaper och idéer vi skapar genom interaktion med andra, i vår omvärld och förskolans kultur grundar sig i begreppet kommunikation. I förskolans vardag utgör pedagogers föreställningar, handlingar och värderingar en del av samlingen och dess påverkan att synliggöra barnen.

En övervägande del av respondenterna som svarat på vår enkät använder samlingen som en plats för sång och för att gå igenom vem som är närvarande. En av de svarande skrev att de under samlingen vill ”Visa vilka som är där och vem som ska göra vad, alla ska få synas”, och samlingen blir på så sätt en arena för synliggörande av barnen. Många aktiviteter som sker under samlingen, exempelvis att sjunga namnsånger och fira födelsedagsbarn, samverkar med gruppdynamik och att uppmärksamma barn. Vi har fått enkätsvar som beskriver samlingar i storgrupp som en plats för alla att känna tillhörighet. Vad alla dessa exempel på aktiviteter har gemensamt är kommunikationen som sker mellan de deltagande under samlingen. De använder sina röster för att lyfta fram både de barn som är närvarande på förskolan, och de som är hemma. Barns intresse och behov är också något som styr samlingens innehåll, det är ett sätt att få barnen delaktiga i momentet, ett sätt att kommunicera kring vad som händer, samtidigt som de ges möjlighet att förklara, urskilja och upptäcka nya fenomen (Säljö, 2014).

5.4 Varför?

Didaktikens *varför* ger oss som forskare djupare förståelse för samlingens *när, hur* och *vad*, det ger oss en inblick i varför man har samling, vilken tanke som finns bakom momentet och dess syfte. Utifrån respondenternas svar är undervisning, samhörighet och lärande viktiga faktorer under samlingen. De är faktorer som innefattar rutiner, strukturer, ritualer och trygghet, men även samspel, tillhörighet och gemenskap. Detta är aspekter som kan anses vara avgörande för barns vardag i förskolan.

5.4.1 Samlingen som undervisande roll

Som vi beskrivit tidigare har undervisning varit en central del av samlingen enligt våra enkätsvar, och det bekräftas ytterligare genom respondenternas svar om syftet med momentet. Varför undervisning sker i samlingen finns det flera skilda anledningar till, men majoriteten av respondenterna menar på att det är "... ett undervisningstillfälle för hela barngruppen" eller att "Vissa saker passar bra att undervisa i helgrupp, andra i mindre grupper". De beskriver att det är ett tillfälle att ge barn nya kunskaper om saker och en möjlighet för pedagoger att exempelvis kunna ge instruktioner och introducera nytt material för barnen.

Samlingens olika delar kan liknas med Vygotskijs proximala utvecklingszon, då samlingens undervisande roll kan ses som ett tillfälle för barn att utföra en handling med en vuxen för att i sin tur kunna utföra samma handling själv. Det handlar om att barn med hjälp av en vuxen, bör få kunskaper som förklarar och visar på hur något ska göras, hanteras eller behandlas, ett stöd som kan anses vara betydelsefullt för barnets fortsatta utveckling. Vidare kan detta kopplas till begreppet scaffolding, då den vuxna börjar med att presentera något, exempelvis ett nytt material, för barnen. Senare kan den vuxna finnas som stöd när barnen använder materialet på egen hand, och anpassa mängden stöttning beroende på barnets kompetenser (Imsen, 2006).

Uljens (1997) beskriver undervisningens mål som en avgörande del i planeringen av en undervisningssituation. Läraren måste relatera målet till styrdokumentet och sina personliga syften med undervisningen. En av våra respondenter motiverade målet med samlingen genom att skriva att "Varje samling har ett syfte ... vi har läroplansmålen i fokus", där syftet kan vara vad som helst så länge det går att koppla till styrdokumentet. En annan respondent menar att

”Varje samling har ett tydligt syfte och skall vara en undervisning”, där målet alltid beskrivs vara att lära barnen något. Trots att liknande svar om undervisning som prioriterat syfte utgör en avgörande del av våra enkätsvar, finns det även syften om att samlingen används av andra anledningar.

För att det är roligt! Barnen vill och visar på olika sätt att de vill ta fram materialet till samlingen, och då städar vi undan andra saker och sätter oss på runda mattan. Fullt fokus från alla som deltar.

Huruvida ovanstående citat handlar om undervisning eller ett oplanerat syfte kan tolkas på flera olika sätt, oavsett om samlingens aktivitet är mer eller mindre strukturerad eller möjligtvis helt spontan kan ett lärande i relation till andra uppstå. Pedagogen kan ha som syfte att enbart ”ha roligt”, men omedvetet eller medvetet, skapa en undervisningssituation genom att ta tillvara på barnens initiativ till en samlingsstund.

5.4.2 Samling för att synliggöra barnen

Samlingen är det moment på dagen där alla får möjligheten att se alla, agera i samspel med andra men också öva på att kommunicera med andra. Utifrån vår enkätundersökning menar många av respondenterna att syftet med samlingen är att “Skapa samhörighet” men också “För att bygga gemenskap och tillhörighet med andra”.

Som mötespunkt, en av de få gånger alla barn + pedagoger är samlade under en dag.

Det är under samlingen interaktionen mellan alla barn och pedagoger på avdelningen sker. Det är den plats då alla möts för att spendera tid tillsammans. Citatet ovan trycker på att det är en sällsynt stund som bör tas tillvara på. Varför denna stund utgör en så viktig roll för samspelet kan handla om att barnen under stora delar av dagen är uppdelade i mindre konstellationer och grupper på avdelningen. Samlingen kan vara den enda tidpunkten på dagen då barnen får vara en del av en större grupptillhörighet, det kan också vara den enda stunden på dagen som barnen möts av en stöttande praktik från en vuxen. I dagens samhälle är stora barngrupper och ytor en del av förskolans vardag, därav kan samlingen ses som ett viktigt tillfälle för pedagoger att synliggöra alla barn.

5.5 Barns delaktighet och inflytande i samlingen

I vår enkätundersökning ställde vi frågan om pedagogernas syn på barns inflytande under samlingen. Utifrån respondenternas varierande svar har det framgått att inflytande är ett begrepp nära sammanlänkat med delaktighet, då många av de svarande hellre nyttjade ordet delaktighet i samband med denna fråga.

Enligt respondenterna finns det flera olika sätt att få barnen delaktiga och engagerade i momentet samling, det handlar om att planera innehållet utefter deras intresse och erfarenheter för att i sin tur kunna behålla deras nyfikenhet. Detta för att barn i samspel med andra ska få möjligheten att kommunicera och interagera med andra. Vi har fått svar från respondenterna där de menar att "Barnens inflytande är väldigt viktigt under samlingen och samtalen leder ofta till vad barnen är intresserade av". Att barnen på något sätt kommunicerar sina intressen ger dem möjlighet att vara med i utformandet av samlingen. En av de svarande förstärker denna åsikt genom att besvara frågan med att "Vi är nogna med att fråga vad barnen tänker och tycker, och även vara lyhörda för de icke verbala signalerna från de yngsta barnen". Både verbal och icke verbal kommunikation är alltså något många av våra respondenter anser vara viktigt att uppmärksamma och spinna vidare på i utformandet av samlingen.

... jag har inte samling för egen del utan för att jag vill att det på olika sätt ska ge barnen något.

Delaktighet och inflytande står delvis i relation till pedagogernas syfte med momentet, för vissa är det "En självklarhet då barnen ska äga sin utbildning" och att det därmed är viktigt att låta barns röster höras och vara med och påverka samlingen. Medan det för andra bedöms vara en svårighet att ta hänsyn till barnens uttryck och åsikter.

Eftersom vi har samling med hela barngruppen är barns inflytande under samlingen inte så stor. Alla måste kunna ta hänsyn till varandra och kunna lyssna på varandra och vissa barn kan lätt ta över medan andra inte får komma till tals. Därför styr vi samlingen rätt tydligt.

Med ovanstående citat lyfter den svarande respondenten fram problematiken med att låta alla barn påverka samlingen. Det är många röster och synpunkter att tillgodose, vilket stundtals kan vara besvärligt. Det kan handla om att kommunikationen brister när samspelet mellan barnen inte fungerar. Enligt Vygotskijs teori om inflytande är det viktigt att barnen är

delaktiga i verksamheten och dess olika delar för att kunna lära sig så mycket som möjligt (Imsen, 2006).

5.6 Sammanfattning

Utifrån vårt syfte och våra frågeställningar har respondenterna i vår enkätundersökning besvarat frågor gällande samlingens innehåll, form, genomförande och vilket syfte den kan ha baserat på egna erfarenheter och kunskaper om momentet samling. Dessutom har pedagogerna beskrivit vilken relation och syn de har på barns inflytande under samlingen. Nedan kommer vi kort sammanfatta vilka mönster och resultat som framkommit i vår analys.

Pedagogerna som medverkat i studien belyser vikten av tid, alltså *när* på dagen som samlingen ska utspela sig kopplat till undervisningsbegreppet. Ur ett vuxenperspektiv ligger stort fokus på att bestämma tid för samling, utifrån när barnen lär sig som bäst och att det i sin tur gynnar undervisningen i stort. Samtidigt menar andra på att tidpunkten för samling kanske inte har så stor betydelse. En del väljer tidpunkt på grund av logiska anledningar som att det är då mest personal och barn är på plats i förskolan. Med utgångspunkt i respondenternas svar och erfarenheter kan vi konstatera att tidpunkten för samlingen har att göra med vilket syfte pedagogerna har med momentet.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att den didaktiska frågan *hur* innebär pedagogernas syn på samlingens form. Respondenterna framhäver att det handlar om styrning, exempelvis samlingar styrda av barn och vuxna men också styrning i relation till hur samlingen ser ut. Utifrån pedagogernas svar är cirkeln den mest förekommande formen. De menar även att det är det tillfälle på dagen som rutiner och ritualer blir återkommande i aktiviteter under samlingen. Vi kan koppla innehållet i samlingen till *appropriering*, då barnen tar till sig kunskaper av andra genom de rutiner och mönster som sker under samlingen. Likt didaktikens *när* kan formen, alltså *hur*, kopplas till pedagogernas syfte med samlingen.

I våra enkätsvar finns det en stor bredd på respondenternas beskrivningar av *vad* som sker under samlingen, det vill säga innehållet och de aktiviteter som genomförs just då. De två mest framträdande svaren handlar om undervisning på olika sätt samt om ett synliggörande av barnen. Undervisningen beskrivs ske med inriktning på olika ämnen och uppmärksammandet

av barnen handlar om både medvetet och omedvetet synliggörande, det vill säga både aktiviteter planerade för synliggörande och aktiviteter där synliggörandet omedvetet sker. Valet av innehåll under samlingen är nära sammankopplat med vilket syfte pedagogen har. Om syftet är att undervisa bestäms innehållet utifrån det, detsamma gäller om syftet är att synliggöra barnen. Gemensamt för båda är att *kommunikationen* har en betydelsefull roll i det *samspel* som sker under samlingen. Mönstret vi såg i respondenternas svar om innehållet i samlingen samverkar med deras svar på *varför* de har samling, alltså deras syfte med momentet. Anledningen till varför samlingen ansågs vara en bra plats för undervisning handlade om att det är den tidpunkt under dagen då alla barn och vuxna är samlade. Samma orsak gav respondenterna som bedömde att samlingen är ett bra tillfälle för att synliggöra barnen. Båda två motiverar alltså att samlingen som plats möjliggör för pedagogerna att nå ut till alla. Genom att ha en gemensam plats att mötas på blir samlingen en arena för *interaktion* mellan barn och vuxna, och möjliggör för de deltagande att finnas till som *stöttande* praktiker i relation till varandra.

Utifrån de didaktiska frågorna *vad*, *när*, *hur* och *varför* kan samling ses som ett moment som möter många olika aspekter i förskolan, där olika perspektiv på lärande och utveckling samspelar med varandra. Begreppen kommunikation, interaktion, samspel och stöttning står i relation till varandra. Utifrån vår enkätundersökning har vi sett hur didaktikens olika frågor framgår genom pedagogernas beskrivningar i sina reflektioner kring samlingen. Med utgångspunkt i respondenternas svar är undervisning och synliggörande två begrepp som är återkommande. De innefattar exempelvis en gemenskap, interaktion och kommunikation och ett socialt samspel där delaktighet och inflytande hos barn beskrivs vara av stor betydelse för samlingens innehåll, form och syfte.

6. Diskussion och slutsats

I detta kapitel kommer vi redovisa dilemman som uppkom i bearbetningen av vårt insamlade material. Vi kommer även redogöra för tankar och funderingar som uppkom kring respondenternas svar angående samlingen som ett betydelsefullt moment i förskolan, samt belysa de teman och återkommande aspekter som har varit av intresse att undersöka under studiens gång.

6.1 Metoddiskussion

För att studera pedagogers syfte med samlingen valde vi att använda oss av en enkät. Genom att lägga ut enkäten på forumet Förskolan.se på Facebook riktade vi oss medvetet till en grupp frivilliga pedagoger som fick möjligheten att besvara våra frågor på eget initiativ. Därmed har våra respondenter valt att svara på vår enkät av eget intresse, och vi har därför fått en hel del utförliga och intressanta svar. Vi har kritiskt granskat denna metod och kommit fram till att vi troligtvis fått ett annat resultat om vi aktivt valt ut vilka deltagare som skulle få besvara enkäten. Detta eftersom enkäter kan anses vara tidskrävande att besvara och därmed kanske inte besvaras i den utsträckning som är av intresse för oss som forskare. Genom att rikta oss till pedagoger som självmant valt att delta i vår studie har vi fått in detaljerade svar som vi kunnat undersöka och studera vidare i relation till varandra.

Vi har även kritiskt granskat valet att använda oss av enkät då vi går miste om möjligheten att ställa följdfrågor till våra respondenter. Vi riskerar dessutom färre utförliga svar än vi hade fått om vi valt att använda oss av intervjuer. Trots detta anser vi att svaren vi fått har gett oss tillräckligt med material för att kunna besvara vårt syfte och genomföra studien. Visserligen kan trovärdigheten ifrågasättas då anonymiteten gör det svårt för oss att verkligen veta om det är personer som är yrkesverksamma i förskolan som har besvarat vår enkät. Samtidigt har vi sett att de omfattande svar vi fått in har varit yrkesrelevanta och går att koppla till en förskolekontext. Trots detta är materialet svårt att generalisera för förskolan i sin allmänhet, då vi enbart fått in svar från en liten del av de yrkesutövare som arbetar i förskolan. Med detta sagt menar vi att vårt resultat hade sett annorlunda ut om vi fått enkätsvar från en annan grupp pedagoger. Resultatet behöver alltså inte vara återkommande på alla förskolor, utan är något som skiljer sig åt beroende på respondentens syn på momentet samling.

Vårt val av kvalitativ tolkning har gett oss djupare svar på våra enkätfrågor, samtidigt som det inneburit att det blivit svårare att analysera resultaten. I vår kategorisering av materialet mötte vi många tolkningar och likheter i respondenternas svar, som har varit mer eller mindre svåra att sortera in i olika teman och reducera för att behålla vårt fokus och syfte med studien. Detta eftersom de omfattande och detaljerade svaren både har gått in varandra, men också svävat lite för sig själv i relation till de didaktiska frågorna *när, hur, vad* och *varför*.

6.2 Resultatdiskussion

Med utgångspunkt i respondenternas svar har vi sett att samling är ett moment som innefattar en mängd olika delar, förhållningssätt och riktlinjer som skiljer sig åt beroende på vad man som pedagog har för syfte med samlingen. Trots detta finns det även en mängd likheter i våra respondenters svar, vilka går att koppla till den forskning om samling som vi tidigare presenterat. Emilson (2007) beskriver samlingen som en plats för undervisning, samtidigt som Rubinstein Reich (1993) nämner att samlingen kan användas som en ritual för att bygga upp en gemenskap. Detta är delar av de mönster vi sett i respondenternas svar då undervisning och lärande beskrivs vara centrala element under samlingen, men också samhörighet och synliggörandet av barnen. Vi har därmed kommit fram till att samlingen till stor del handlar om att undervisa och att synliggöra barnen i förskolan, med stöd i våra respondenters svar och med koppling till tidigare forskningsresultat.

Anledningen till varför samlingen kan anses vara en bra plats för att uppnå olika mål, handlar om att det beskrivs som ett tillfälle under dagen då alla barn och vuxna är samlade. I vårt insamlade material kunde vi se att en stor del av respondenterna valde tidpunkten för samlingen utifrån när alla barn och pedagoger var på plats. Detta går att koppla till Bustamante m.fl. (2018) som beskriver samlingen som ett möte och att det är den tidpunkt på dagen som barn utvecklar kunskaper i samspel med andra.

Ett annat resultat som framgått i vår enkätundersökning är att tidpunkten bestämts för att strukturera samlingen. Eide m.fl. (2012) beskriver det som att samlingens struktur består av ett strukturerat innehåll som utformas i samspel med andra. Samlingen som moment kan vara styrd av både vuxna och barn men kan också komma att påverkas av syftet med momentet. Samlingen kan ses som en undervisningsform innehållande flera olika motiv för lärande. Med

utgångspunkt i våra respondenters svar varierar samlingens innehåll stort, beroende på vad man som pedagog har för syfte med momentet. Bustamante m.fl. (2018) beskriver att samlingens form och innehåll bör bygga på barnens intresse. Utifrån vårt insamlade material har respondenterna påvisat att barn bör vara delaktiga i momentet då det främjar ett aktivt engagemang. Vidare beskriver Bustamante m.fl. (2018) att uppmuntran till att delta bidrar till en bättre undervisningssituation, och detta är även något vi kunnat konstatera i vår analys. Att se till att barnen är delaktiga i utformandet av samlingen kopplar vi även till syftet att synliggöra barnen. Synligheten kan i detta fall handla om både verbalt och visuellt framhävande. I samband med att våra respondenter beskrivit samlingens syfte som en mötesplats och redogjort för aktiviteter som går att koppla till synliggörande, kan vi dra slutsatsen att interaktionen är en central del av samlingen i förskolan. Med detta sagt menar vi att samlingens struktur och innehåll påverkas av barns inflytande och delaktighet.

Till skillnad från den tidigare forskning vi presenterat, har vi med hjälp av de didaktiska frågorna kunnat dra slutsatsen att samlingens syfte ligger till grund för samlingens form och innehåll. Även tidpunkten för samlingen har att göra med pedagogernas syfte. Syftet i sig varierar, då det inte enbart finns ett ändamål med samlingen. Detta är ett resultat baserat på ett återkommande tema i respondenternas svar och att syftet bakom momentet är nära sammankopplat med de ritualer och mönster som sker under samlingen. Samling kan beskrivas som ett moment bestående av flera olika aspekter, där de didaktiska frågorna är sammankopplade med varandra. Pedagogernas syfte med samlingen påverkar formen, innehållet och även valet av tidpunkt under dagen. Dessa fyra delar är sammanlänkade och ansluter i sin tur till delaktighet och inflytande. De sociokulturella begrepp vi använt i vår analys tar plats i centrala delar av förskoleverksamheten. Begreppen vi valt ut från det sociokulturella perspektivet anser vi ha en tydlig koppling till lärande, och därmed den didaktiska teorin. Begreppen har tillsammans med de didaktiska frågorna varit till hjälp för oss när vi försökt bryta ner samlingen som moment, för att kunna uppmärksamma olika aspekter inom momentet. Med aspekter menar vi de resultat som synliggjorts och presenterats i analysen, som slutligen gett oss en förståelse för det samspel som sker mellan de didaktiska frågorna och även det sociokulturella perspektivet.

Skillnaderna i respondenternas svar har varit avgörande för vårt resultat, då vissa menar att samlingen bör vara en mer spontan stund som sker när det finns tid och utrymme i verksamheten, medan andra påpekar att den är styrd av kunskapsmål som vill uppnås. Att

samlingen har olika betydelser för olika pedagoger är det inget tvivel om men gemensamt för alla är att alla har någon form av syfte. Syftet i detta fall behöver inte alltid vara styrt av kunskap och lärande utan kan handla om en så enkel sak som att ha roligt tillsammans med resten av barngruppen. Trots detta har vi med hjälp av våra analysbegrepp, fått en ny infallsvinkel av samlingen som moment. Oavsett om den är planerad eller spontan sker alltid någon form av undervisning och lärande för barnen. Samlingen är med andra ord ett betydelsefullt moment i förskolan.

6.3 Förslag till vidare forskning

Under denna studie har ett vidare intresse väckts angående vår egen syn på samling som moment och hur vi som blivande förskollärare kan utveckla barns kunskaper i samband med samlingen. Vi anser att framtida forskning inom ämnet bör sträva efter en större variation och därmed möjliggöra för en mer nyanserad undersökning. Detta kan göras genom att använda sig av en bredare enkät, med fler frågor som når ut till fler personer. På så sätt kan denna typ av studie utvecklas och ge forskare en mer generaliserbar bild av samlingen i förskolan. Det hade även varit intressant att studera momentet samling ut ett vidare perspektiv genom att exempelvis rikta in sig på enstaka yrkesroller och jämföra dem. Man skulle också kunna utgå ifrån olika åldrar på barnen och vilka skillnader som finns med momentet beroende på vilken åldersgrupp det är riktat mot.

6.4. Avslutande ord

Denna studie har gett oss en bredare förståelse för samlingens olika användningsområden. Vi har fått en inblick i samlingens olika skildringar genom pedagogers berättelser av momentet. Beskrivningarna har gett oss slutsatsen att samlingens form, innehåll och syfte samspelar med de didaktiska frågorna. Syftet med samlingen påverkar vilken tidpunkt, vilken form samt vilket innehåll samlingen kan ha, vilket i sin tur påverkar lärandet och utvecklingen hos barn.

Dessa tankar har blivit betydelsefulla för vår framtida yrkesroll, då det är aspekter som kan gynna vårt arbete i planeringen av samlingen. Vi tror även att denna studie kan bidra till en bredare förståelse för vårt yrke, inte enbart för samlingen utan också för andra delar av förskoleverksamheten. Detta eftersom didaktik och det sociokulturella perspektivet präglar

förskolan som helhet. Med detta sagt synliggör studien den koppling som sker mellan pedagogers förhållningssätt gentemot samlingen och barns utveckling.

7. Referenslista

Alvehus, Johan (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Upplaga 2
Stockholm: Liber

Biedermann, Hans (1997). *Symbollexikonet*. [Ny utg.] Stockholm: Forum

Bustamante, Andres S.; Hindman, Annemarie H.; Champagne, Carly R. & Wasik, Barbara A.
(2018). Circle Time Revisited: How Do Preschool Classrooms Use This Part of the Day?.
Elementary School Journal, vol. 118, no. 4, pp. 610–631.

Tillgänglig på internet: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED586359.pdf>

Cameron, Claire E.; Brock, Laura L.; Murrah, William M.; Bell, Lindsay H.; Worzalla,
Samantha L.; Grissmer, David & Morrison, Frederick J. (2012). Fine motor skills and
executive function both contribute to Kindergarten Achievement. *Child Development*, vol. 83,
no. 4, pp. 1229–1244.

Tillgänglig på internet: <https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-8624.2012.01768.x>

Dang, Tran T.; Farkas, George; Burchinal, Margaret R.; Duncan, Greg J.; Vandell, Deborah.
L.; Li, Weilin; Ruzek, Erik A & Howes, Carollee. (2013). Preschool center quality and school
readiness: Quality effects and variation by demographic and child characteristics. *Child
Development*, vol. 84, no. 4, pp. 1171–1190.

Tillgänglig på: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED519004.pdf>

Eide, Brit Johanne; Os, Ellen & Pramling Samuelsson, Ingrid. (2012). Små barns
medverknin g i samlingsstunder. *Nordisk Barnehageforskning*, vol 5, no. 1.

Tillgänglig på internet: <https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/320/418>

Ejvegård, Rolf (1996). *Vetenskaplig metod*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Emilson, Anette. (2007). Young children's influence in preschool. *International Journal of Early Childhood*, vol. 39, no. 1, pp. 11-38.

Tillgänglig på internet: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/BF03165946.pdf>

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (2019). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I: Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. Upplaga 3
Stockholm: Liber.

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (2019). Kvalitet och generaliserbarhet i kvalitativa studier. I: Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. Upplaga 3
Stockholm: Liber,

Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning. (2002)
Stockholm: Vetenskapsrådet.

Tillgänglig på internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Imsen, Gunn (2006). *Elevens värld: introduktion till pedagogisk psykologi*. 4., rev. uppl.
Lund: Studentlitteratur.

Jank, Werner & Meyer, Hilbert (1997). Didaktikens centrala frågor. I: Uljens, Michael (red.)
Didaktik: teori, reflektion och praktik. Lund: Studentlitteratur.

Kansanen, Pertti; Hansén, Sven-Erik; Sjöberg, Jan & Kroksmark, Tomas (2017). Vad är allmändidaktik?. I: Hansén, Sven-Erik & Forsman, Liselott (red.). *Allmändidaktik: vetenskap för lärare*. Andra upplagan Lund: Studentlitteratur.

Kroksmark, Tomas (1994). *Didaktiska strövtåg: didaktiska idéer från Comenius till fenomenografisk didaktik*. 2. uppl. Göteborg: Daidalos.

Kroksmark, Tomas (1997). Undervisningsmetodik som forskningsområde. I: Uljens, Michael (red.) *Didaktik: teori, reflektion och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Läroplan för förskolan, Lpfö 18 [Elektronisk resurs]. (2018). Stockholm: Skolverket
Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>

Olofsson, Britta (2010). *Meningsfull samling i förskolan.* Stockholm: Lärarförbundets förlag

Patel, Runa & Davidson, Bo (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning.* Femte upplagan Lund: Studentlitteratur

Rubinstein Reich, Lena (1993). Circle time in Pre-School. *Reprints and Miniprints from department of Educational and Psychological Research*, no. 785, pp 1-19.

Tillgänglig på internet: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED366465.pdf>

Rubinstein Reich, Lena (1996). *Samling i förskolan.* Lund: Studentlitteratur

Sheridan, Sonja & Williams, Pia (red.) (2018). *Undervisning i förskolan [Elektronisk resurs]: en kunskapsöversikt.* Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3932>

Säljö, Roger (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv.* 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

Säljö, Roger (2015). *Lärande: en introduktion till perspektiv och metaforer.* 1. uppl. Malmö: Gleerup

Säljö, Roger (2017). *Lärande och lärandemiljöer.* I: Hansén, Sven-Erik & Forsman, Liselott (red.). *Allmändidaktik: vetenskap för lärare.* Andra upplagan Lund: Studentlitteratur

Trost, Jan (2012). *Enkätboken.* 4., uppdaterade och utök. uppl. Lund: Studentlitteratur

Uljens, Michael (1997). *Grunddrag till en reflektiv skoldidaktisk teori.* I: Uljens, Michael (red.) *Didaktik: teori, reflektion och praktik.* Lund: Studentlitteratur

Vygotskij, Lev Semenovič (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen.* Göteborg: Daidalos

Zaghlawan, Hasan Y. & Ostrosky, Michaelene M. (2011). Circle Time: An Exploratory Study of Activities and Challenging Behavior in Head Start Classrooms, *Early Childhood Education Journal*, vol. 38, no. 6, pp. 439-448.

Tillgänglig på internet: <https://eds-a-ebshost-com.proxy.mau.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=7&sid=f2df62bd-57bc-4dcd-a62a-18be58ae302d%40sessionmgr4007>

Zhang, Chenyi; Diamond, Karen E. & Powell, Douglas. R. (2015). Examining the content of Head Start teachers literacy instruction within two activity contexts during large-group circle time. *Journal of Research in Childhood Education*, vol. 29, no. 3, pp. 323–337.

Tillgänglig på internet: <https://eds-a-ebshost-com.proxy.mau.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=10&sid=f2df62bd-57bc-4dcd-a62a-18be58ae302d%40sessionmgr4007>

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1

Enkätfrågor

Vi är två förskollärostudenterna från Malmö universitet som går termin 6 och skriver vårt examensarbete. Med denna enkät vill vi undersöka samlingens syfte och hur ni som pedagoger ser på samlingen som moment i förskolan. Med samling menar vi att pedagoger och barngrupp på något sätt samlas. Vi är intresserade av vilken yrkesroll ni har samt med vilken åldersgrupp ni arbetar med, men personliga uppgifter som namn och dylikt kommer inte att samlas in. Vi som studenter, handledare och examinator kommer att ha tillgång till materialet som kommer att sparas i 6 månader efter att arbetet är godkänt och klart.

Vi utgår från vetenskapsrådets forskningsetiska principer:

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Tack på förhand

Charlotta Karlsson & Josefin Jönsson Persson

lottaliteen@gmail.com och josefinjp@hotmail.com

Handledare: Therese Lindgren

Kursansvarig: Sara Berglund

1. Genom att kryssa i denna ruta samtycker du till att medverka i denna studie.

Jag samtycker

2. Vilken yrkeskategori tillhör du?

Förskollärare Barnskötare Specialpedagog Annan yrkesroll

3. Vilken ålder arbetar du med?

-----

4. Hur ofta har ni samling?

Varje dag Flera gånger i veckan Sällan Aldrig

5. Hur använder ni samlingen i förskolan?

-----

6. Varför har ni samling?

-----

7. När har ni samling? Och varför just då?

---

8. Hur kan samlingens upplägg se ut?

---

9. Hur ser ni som pedagoger på barns inflytande i samlingen?

Tack för er medverkan!

/ Charlotta Karlsson & Josefin Jönsson Persson